

Життя у стилі «нуль відходів» – недосяжний ідеал чи шлях до спрощення?

МАРТА ЛЕКАХ

1 ТРАВНЯ 2019

Рух «zero waste», або ж «нуль відходів», набув популярності на початку нового тисячоліття. Основна його діяльність спрямована на мінімізацію відходів, що виникають у наслідок виробничих процесів, і побутового сміття, яке утворює людина. Філософія «нуль відходів» має кілька напрямків, але загальна мета – запобігти забрудненню планети та зменшити кількість шкідливих викидів у навколишнє середовище. Стратегія руху полягає у відмові від споживацького стилю життя й у налагодженні замкнутого циклу використання ресурсів, унаслідок якого відходи не потраплятимуть на сміттєзвалища, а отримуватимуть нове життя у вигляді переробленої сировини. Наприклад, на побутовому рівні йдеться про відмову від одноразової продукції (поліетиленових пакетів, пластикового посуду, недовговічного одягу тощо), відповідальність за подальшу переробку відходів, які продукує людина, і подовження життя речей, якими вона користується.

Фото: Ludmila Shumilov

У сучасному світі, де на кожному кроці чигають одноразові речі, організувати життя у стилі «нуль відходів» здається практично неможливим. Сама думка про реорганізацію звичного способу життя може викликати паніку: чим замінити необхідну одноразову продукцію? куди подіти непотрібні речі, якщо не на смітник? що робити зі вторинною сировиною? Безліч питань і брак інформації зазвичай призводять до того, що людина починає бачити у відмові від відходів самі незручності. А проте є чимало прикладів успішного застосування безсміттевої філософії, які не тільки надихають, а й допомагають зорієнтуватись у проблемі. Один із них – досвід американської екоактивістки та блогерки Беа Джонсон, яка вже понад 10 років живе у стилі «нуль відходів». За цей час їй вдалося досягти неймовірного результату – одна літрова банка сміття за рік на сім'ю з чотирьох осіб. Про те, як вдалося організувати побут, щоб перестати продукувати відходи, Беа розповідає у книжці «Дім – нуль відходів. Гід до щасливого життя в сучасному світі без зайвих витрат і сміття». Книжка стала світовим бестселером й перекладена вже понад 25 мовами. Українською вона вийшла 2018 року у видавництві «Рідна мова» з ініціативи проекту «Ozero», який популяризує безсміттєве життя.

Беа Джонсон народилась і виросла у Франції, а зараз мешкає з чоловіком і двома синами у США. До 2008 року її життя було доволі звичайне – сама Беа його називає «втіленням своєї

американської мрії»: щаслива забезпечена сім'я, великий замиський будинок, кілька автомобілів, закордонні відпустки. Поштовхом до змін став переїзд до меншого житла – подружжя зрозуміло, що насправді не потребує більшості речей, які має. У процесі розхарактерування Джонсони почали вивчати літературу, присвячену проблемам екології й наслідкам споживацького стилю життя, і врешті дійшли висновку, що треба змінити побут, насамперед задля майбутнього своїх дітей. У пошуках екодружніх альтернатив для звичних речей Беа натрапила на термін «нуль відходів», і він, хоча й стосувався організації виробничих процесів на підприємствах, надихнув її спробувати жити без сміття.

У книжці Беа Джонсон ділиться практичними порадами, ґрунтованими на власному досвіді вдалих спроб, поразок і компромісів. Для безсміттьового життя вона пропонує послуговуватися принципом «5 С»:

- 1) скажи «ні»;
- 2) скорочуй;
- 3) скористайся повторно;
- 4) сортуй і утилізуй;
- 5) сумлінно компостуй.

Кожен із цих пунктів детально розкритий в окремому розділі. Коли йдеться про скорочення відходів, більшості людей спадає на думку вторинна переробка. Проте у списку дій, який пропонує Беа, цей пункт стоїть на четвертому місці – як надзвичайний захід щодо відходів, яких неможливо уникнути. У перших же трьох пунктах йдеться про такий стиль життя, за якого можна уникнути накопичення сміття, щоб його не треба було позбуватися.

У нинішніх критичних умовах свідоме споживання й розумне поводження з відходами стає етичною проблемою, яку людство мусить розв'язати вже невдовзі.

Перш за все, дбаючи про екологію, треба сформувати здорові споживацькі звички й узяти за правило приносити в дім лише те, що насправді потрібне. У книжці наведено чимало прикладів того, як сміття опиняється в домі випадково: рекламна продукція, подарунки, символічні нагороди – цей список можна продовжувати до безконечності. Отже, таким випадковостям треба сказати «ні». Також Беа розповідає, як їй вдалося значно зменшити набір необхідних речей, не поступаючись комфортом. Велику частину сміття складає пакування, тож необхідно відмовлятися від фабричної тари на користь багаторазової. У розділі «Скористайся повторно»

можна знайти список альтернатив одноразовим речам і поради щодо вибору продуктів. Такі заходи потрібні тому, що необдумане й неконтрольоване купування збільшує об'єми виробництва, а це призводить до ще більшого марнування природних ресурсів і продукування сміття. Ми голосуємо гаманцем, пише Беа, і саме так можемо впливати на виробника – розірвавши замкнене коло попиту і пропозиції.

Чи просто жити без відходів? Мабуть, зовсім уникнути труднощів не вдасться. Беа Джонсон пише і про можливі проблеми, але перш за все зосереджується на перевагах безсміттьового підходу, який значно спростив життя її сім'ї та приносить більше радості, ніж колись накопичувані речі. Змальовуючи свій ідеал майбутнього без сміття, вона зазначає, що для кожного ця картина виглядає по-різному, залежно від регіону й можливостей. «Знадобиться якийсь час, щоб люди зрозуміли, що безсміттьовість не позбавляє наше життя радості, а звільняє в ньому місце для того, що є насправді важливе».

Беа напрочуд тактовна в переконаннях. Вона радить послідовникам філософії «нуль відходів» бути терплячими, не засуджувати, не впадати у крайнощі, а спокійно й виважено доносити свою позицію. Історія Джонсонів стала натхненням для багатьох людей зі всього світу. Адже, крім корисних порад і рецептів, у книжці «Дім нуль відходів» можна знайти й важливіші речі – мотивацію й усвідомлення, що життя без сміття це не захмарний ідеал, а те, чого кожен може досягти крок за кроком, починаючи з малого. Подібну ідею висловлює й Папа Франциск, коли пише про інтегральну екологію в енцикліці «Laudato si'»: «Інтегральна екологія також складається з простих щоденних жестів, які руйнують логіку насильства, експлуатації й егоїзму. І навпаки, світ, що доходить до крайнощів споживання – це світ жорстокого ставлення до життя в усіх його формах». У нинішніх критичних умовах свідоме споживання й розумне поводження з відходами стає етичною проблемою, яку людство мусить розв'язати вже невдовзі. А навіть маленький вклад кожної особи може спричинити великі зміни. «Це ми робимо вибір – зцілювати суспільство чи завдати йому ще більшої шкоди».